

GIÁO DỤC KỸ NĂNG LÀM CHA MẸ- MỘT YÊU CẦU CẤP BÁCH

NGUYỄN THỊ OANH (*)

Hội thảo đề án đánh giá thực trạng và định hướng chiến lược PTCTXH ở VN - 2005

Bảo vệ trẻ em trước tiên là tạo cho chúng những môi trường xã hội tối ưu để phát triển nhân cách một cách lành mạnh. Môi trường đầu tiên và tiên quyết là gia đình. Đợi cho tới khi các em gia nhập hàng ngũ "trẻ trong hoàn cảnh đặc biệt khó khăn" do những khó khăn từ gia đình thì quá trễ và chỉ giải quyết cái ngọn. Xã hội phải gánh chịu bao nhiêu tổn thất, quan trọng hơn nữa là các tổn thương mà các em phải trải nghiệm khó mà không để lại những vết thương tinh thần.

Nhưng xu hướng phổ biến trong bảo vệ, chăm sóc trẻ là giải quyết cái ngọn với những trung tâm bảo trợ, nhà mở, mái ấm... Trong khi căn bản hơn nhiều (lại khó hơn nhiều) là tác động vào những môi trường mà các em sống

như gia đình, trường học, khu phố và xã hội nói chung. Có hai cách tiếp cận với gia đình. Một là CTXH với gia đình nghĩa là không phải chỉ từng cá nhân mà cả gia đình là đối tượng tác động. Hai là giáo dục kỹ năng làm cha mẹ cho phụ huynh (parenting skills).

Nhiều người nghĩ rằng nuôi dạy con mà có gì phải học. "Trời sinh con trời sinh cỏ". Giáo dục con cái là khả năng bẩm sinh. Đối với xã hội truyền thống ta có thể nghĩ là như vậy nhưng thực tế các cặp vợ chồng trẻ ngày xưa được bao vây bởi đại gia đình. Và cha truyền con nối, người ta truyền đạt cho nhau cách chăm sóc và giáo dục trẻ. Xã hội truyền thống hỗ trợ thêm với những ca dao ngôn ngữ như "cá không ăn muối cá ươn...", "nam nữ thọ thọ bất thân". Xã hội và gia đình hỗ trợ nhau trong việc giới dục giới trẻ, vì đôi bên có cùng một tiếng nói. Trật tự xã hội được xác định rõ ràng, ai vi phạm là bị chế tài ngay. Có thể là cách làm này không còn hoàn toàn phù hợp cho ngày nay, nhưng đứa trẻ biết nó phải làm gì, nó cảm thấy an toàn trong quá trình lớn lên.

Ngày nay với những chuyển biến kinh tế xã hội dồn dập, những quy chuẩn và giá trị xã hội đảo lộn, gia đình và xã hội không còn nói chung một tiếng nói. Trẻ tiếp thu nhiều thông tin, nhiều giá trị trái ngược từ xã hội và gia đình. Với sự bùng nổ thông tin trẻ rơi vào một thế giới văn hoá hoàn toàn xa lạ với người lớn. Hai thế giới của cha mẹ và con cái có khi đối nghịch nhau. Trong nền kinh tế thị trường trẻ phải đối phó với nhiều cạm bẫy. Dù là giàu hay nghèo, dù là trí thức hay bình dân cha mẹ có thể có hai phản ứng khác nhau; hoặc là bỏ mặc hoặc là

(*) Thạc sĩ, Ủy viên Hội đồng Khoa học Khoa XHH, Đại Học - Mở Bán công TPHCM

theo dõi kiểm soát chặt chẽ đến mức làm cho trẻ nghẹt thở. Rồi cấm đoán la mắng. Đáng lo hơn là do tác động của kinh tế thị trường cha mẹ ép con học quá mức, áp đặt cho con ý muốn của mình về định hướng nghề nghiệp, bắt con thực hiện ước mơ của chính mình.

Do sự hụt hẫng lớn của cha mẹ ngày nay không chỉ có việc trẻ bỏ nhà đi bụi đời, rơi vào tội phạm, ma tuý mà ngày nay có thêm số trẻ bị những rối loạn tâm thần bị trầm cảm, stress vì áp lực tâm lý của gia đình quá nặng. Rồi đây sẽ có những trẻ nghiện internet, games online vv.. Vấn đề giáo dục con cái ngày nay từ thành thị đến nông thôn đã đến mức báo động.

Thật ra đây là những hậu quả tất yếu của quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá mà các nước đi trước đã gặp rồi, và họ đã ứng phó bằng cách phát triển các kiến thức tâm lý xã hội về trẻ em, thanh thiếu niên và gia đình. CTXH đã tập trung nhiều hơn vào chính gia đình như một đối tượng cần tác động, giúp đỡ. Và về mặt dự phòng các trường dạy làm cha mẹ (écoles des parents), các lớp dạy kỹ năng làm cha mẹ (parenting skills) mọc lên khắp nơi. Có những

nước (như Canada) mà để đăng ký sinh đẻ ở bệnh viện các cặp cha mẹ trẻ phải theo học lớp dưỡng nhi có cấp giấy chứng nhận hẳn hoi.

Không có chuyện " trời sinh voi sinh cỏ". Thời nào cũng phải học, nhưng cách học có khác nhau mà thôi. Nguy cơ đang chờ thể hệ trẻ VN không nhỏ. Nếu ngành CTXH muốn góp một tay cho đất nước thì phải tập trung vào gia đình nhiều hơn. Cần gấp rút xây dựng một nội dung giáo dục kỹ năng làm cha mẹ phù hợp với thời đại. Việc này không đơn giản vì ta phải thống nhất về một mô hình gia đình VN vừa dân tộc vừa hiện đại. Điều này không dễ vì trước những rối loạn hiện nay có người còn mơ tưởng trở lại gia đình tứ đại đồng đường xa xưa là một điều không tưởng. Mỗi người lớn chúng ta là sản phẩm của nền văn hoá phong kiến, thích bảo bọc, mệnh lệnh, áp đặt...Giáo dục để trẻ trở thành những người lớn trưởng thành, quân bình, sáng tạo, độc lập đòi hỏi người lớn thời nay, cả chúng ta cũng phải thay đổi.

Rất cần thiết phải ngồi lại với nhau để tiến tới những việc làm cụ thể.